

На 63 році обірвалося життя відомого вченого, доктора історичних наук, головного наукового співробітника Інституту політичних і етнонаціональних досліджень Національної академії наук України Пономарьова Анатолія Петровича.

А. П. Пономарьов народився 8 жовтня 1939 р. у селищі Дубовське Саркиського району Оренбурзької області Росії. Батько загинув під Сталінградом у 1942 р., а мати померла незабаром після війни. Тому Анатолій Петрович рано почав самостійне життя. Працював товаровисцем в одному з міст на Закарпатті, гірничим робітником очисного вибою шахти ім. Горького в Донецьку.

Але любов до історії взяла своє, і він поступив на історичний факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка. Вже в студентські роки А. П. Пономарьов захоплювався вивченням етнології під керівництвом провідних учених Інституту етнографії АН України. Брав активну участь в етнографічних експедиціях, писав реферати, працював над науковою темою. Цю роботу він не припиняв, вчителюючи в середній школі.

З 1971 р. почалася наукова біографія А. П. Пономарьова, пов'язана з Інститутом мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. М. Т. Рильського. Молодий етнолог пройшов традиційний шлях академічного вченого — аспірант, молодший, старший, провідний науковий співробітник, завідувач відділу. В інституті захистив кандидатську і докторську дисертації.

Максимально розкрився талант вченого в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, де він плідно працював останні роки. Основними напрямками наукової діяльності А. П. Пономарьова були проблеми розвитку сім'ї і шлюбно-сімейних відносин, етнічна історія українців і України, національні символи й атрибути, соціонормативна культура, народні вірування й обрядовість. Праці з цієї тематики завоювали вченому заслужену славу й авторитет.

Значною заслугою А. П. Пономарьова стала активізація багатолітньої роботи українських учених по завершенню фундаментальної праці "Українці". Як відповідальний ректор видання, А. П. Пономарьов зумів об'єднати зусилля провідних учених для висвітлення етнічної історії України з нових, дійсно об'єктивних позицій. Вихід у світ двотомника "Українці" і перевидання праці одностомника російською мовою в серії "Народи и культуры", яку вів Інститут етнології й антропології РАН, став помітною віхою у слов'янознавстві.

Великого значення А. П. Пономарьов надавав впровадженню результатів передових наукових досліджень у навчальний процес вищих навчальних закладів України. Його посібники "Українська етнографія" (К., 1994), "Українська минувшина" (керівник) й інші і сьогодні є незамінними у вузах при вивченні українознавства. Свої ідеї А. П. Пономарьов пропагував і в пресі та журналі "Віче", де він тривалий час працював науковим оглядачем і завідувачем відділу.

Для координації зусиль учених-етнологів у дослідженні наукових проблем А. П. Пономарьов став засновником і президентом Міжнародного наукового братства українських антропологів, етнографів і демографів. Одночасно він був членом президії асоціації етнологів Росії, що відкривало ширші можливості для входу досягнень української етнології на світову наукову арену. У 200 статтях, 8 монографіях, виступах по радіо і на телебаченні А. П. Пономарьов всього себе віддав служінню науці, благу українського народу.